

Fondacija Udružene žene Banja Luka
Kalemegdanska 18, 78000 Banja Luka
Bosna i Hercegovina
Telefon: +387 51 462 146
Telefon/Faks: +387 51 463 143
E-mail: office@unitedwomenbl.org
Web site: <http://www.unitedwomenbl.org>

Број:71 /20

Мјесто и датум: Бања Лука, 29. децембар 2020. године

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ
н/р министра Алена Шеранића

Подносилац иницијативе

Фондација „Удружене жене“ Бања Лука

ПРЕДМЕТ: Иницијатива, доставља се

Поштовани министре,

У циљу даљег унапређења положаја жртава насиља у породици обраћамо Вам се са иницијативом за:

- 1. Усклађивање закона у области здравствене заштите и аката Фонда здравственог осигурања са одредбама Закона о заштити од насиља у породици и**
- 2. Уједначавање поступања у одговору на родно засновано и насиље у породици свих установа које пружају услуге здравствене заштите (примарне, секундарне или терцијарне) у Републици Српској**

Образложење и разлози за подношење иницијативе:

Фондација „Удружене жене“ из Бања Луке је невладина организација које се од 1996. године активно бави феноменом насиља у породици.

Жртвама насиља у породици пружамо посебну подршку путем Сигурне куће – склоништа за жене и дјецу жртве породичног насиља, SOS телефон и бесплатно правно савјетовалиште.

Од 2011. године пратимо судске поступке у случајевима родно заснованог насиља.

Фондација се, поред континуиране директне подршке жртвама насиља, залаже за усклађивање законских рјешења са стандардима утврђеним обавезујућим међународним документима који гарантују висок ниво заштите за све жртве. Чланице Фондације су учествовале у доношењу, измјенама и допунама закона који уређују материју насиља у породици и насиља над женама, а путем своје представнице активно учествујемо и у раду Савјета за сузбијање насиља у породици, као стручног и савјетодавног тијела Владе Републике Српске.

На основу резултата нашег досадашњег рада, а посебно директног, непосредног рада са жртвама насиља у породици и праћења судских поступака у предметима родно заснованог и насиља у породици, идентификовале смо потребу да се **унаприједи норматвни оквир** за поступање здравствених установа у случајевима насиља у породици, односно, изврши усклађивање закона у области здравствене заштите и аката Фонда здравственог осигурања са одредбама Закона о заштити од насиља у породици, као и потребу да се **у случајевима родно заснованог и насиља у породици уједначи поступање свих установа које пружају услуге здравствене заштите (примарне, секундарне или терцијарне) У Републици Српској.**

Као што Вам је познато, посљедњих година је правни оквир у области насиља у породици значајно побољшан у правцу проширивања каталога права жртава насиља, унапријеђено је поступање свих субјеката заштите од насиља у породици, развијени су стратешки документи, акциони планови, усаглашени протоколи о поступању и стандардне оперативне процедуре.

Законом о заштити од насиља у породици („Службени гласник Републике Српске“, бр. 102/12, 108/13, 82/15 и 84/19), је утврђено да су **здравствене установе један од субјеката заштите од насиља у породици**, поред полиције, центара за социјални рад и судова. Субјекти заштите у процесу заштите, помоћи и подршке жртвама насиља у породици дужни су да међусобно сарађују у најбољем интересу жртве, као и да, без одлагања, обезбиједи хитно рјешавање предмета насиља у породици, водећи при том рачуна да су интерес и добробит жртве приоритет у тим поступцима, а нарочито ако је жртва дијете, старије лице, лице са инвалидитетом и лице под старатељством. Овим Законом је утврђено да жртва насиља у породици има **право на психосоцијалну помоћ и социјалну и медицинску заштиту** у складу са законима из области здравствене и социјалне заштите (члан 8, став 1), као и да ће здравствена установа **омогућити жртви**

бесплатан љекарски преглед ради утврђивања постојања повреда физичког или психичког интегритета (члан 12, став 3).

Здравствене установе су често прва адреса којој се жртве насиља обраћају за помоћ, тражећи медицинске услуге и његу, најчешће се ради о збрињавању повреда и хитних медицинских стања, али и о стањима која захтијевају даље упућивање, како унутар здравственог система, тако и према другим субјектима заштите.

Поред тога што је насиље у породици јавни и здравствени проблем, оно је и кривично дјело утврђено Кривичним закоником Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 63/17), којим је, у члану 190, између осталог прописано да ће се онај ко примјеном насиља, пријетњом да ће напасти на живот или тијело, ко дрским или безобзирним понашањем **угрожава спокојство, тјелесни интегритет или душевно здравље** члана своје породице или породичне заједнице и тиме **доведе до повреде његовог физичког или психичког интегритета**, казнити новчаном казном или казном затвора до три године. Тежи облик дјела насиља у породици постоји у случају када је учинилац основног облика дјела приликом предузимања насилничких радњи, пријетње да ће напасти на живот или тијело, дрског или безобзирног понашања користио оружје, опасно оруђе или друго средство погодно да тијело тешко повриједи или здравље наруши за шта је запријеђена казна затвора од шест мјесеци до пет година, а ако је усљед дјела **наступила тешка тјелесна повреда или тешко нарушавање здравља** или су дјела учињена према дјетету или у присуству дјетета, казна затвора од двије до десет година. Најтежи облик дјела насиља у породици је онај код којег је **усљед дјела наступила смрт** члана породице или породичне заједнице, за шта је запријеђена казна затвора од три до петнаест година. Посебан значај, као један од најважнијих материјалних доказа приликом процесуирања овог кривичног дјела има медицински документ – тзв. „озљедни лист“ којим жртва доказује повреде физичког или психичког интегритета које су настале као посљедица насиља, односно тешке тјелесне повреде или тешко нарушавање здравља, због чега је од изузетног значаја да овај медицински документ буде адекватно протоколисан унутар здравствене установе. Такође, неопходно је да ово право жртве буде препознато и у законима и подзаконским и другим актима који ближе уређују област здравствене заштите, а посебно имајући у виду да је Законом о заштити од насиља у породици утврђено да ће здравствена установа омогућити жртви бесплатан љекарски преглед ради утврђивања постојања повреда физичког или психичког интегритета (члан 12, став 3).

Законом о здравственом осигурању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 18/99, 70/01, 51/03, 57/03, 17/08, 01/09, 106/09 и 44/20), право жртава насиља у породици на бесплатан љекарски преглед ради утврђивања постојања повреда физичког или психичког интегритета, није препознато. Ово право жртве насиља у породици није прописано ни ближе уређено ни Правилником о садржају, обиму и начину остваривања права на здравствену заштиту („Службени гласник Републике Српске“, бр. 102/11, 117/11,

128/11, 101/12, 28/16, 83/16, 109/17, 115/17, 017/18, 053/18, 059/18, 112/18, 017/19, 98/19 и 21/20). Због напријед наведеног разлога, жртве насиља у породици се врло често сусрећу са немогућношћу да пред здравственим установама реализују своје право на бесплатан љекарски преглед ради утврђивања постојања повреда физичког или психичког интегритета. У свом досадашњем раду са жртвама насиља у породици као и током праћења судских поступака у предметима родно заснованог и насиља у породици, запажено је да у Републици Српској здравствене установе на различит начин приступају извршавању своје обавезе те да су, посебно у здравственим установама у мањим јединицама локалне самоуправе, жртвама оспоравали ово право. У случајевима када су жртве ипак успјевале исходити бесплатан љекарски преглед ради утврђивања постојања повреда физичког или психичког интегритета, а што им је у већини случајева био један од најважнијих материјалних доказа приликом утврђивања одговорности учиниоца насиља у породици, ово право је у протоколима здравствене установе заведено и евидентирано **као услуга за лица која се налазе стању социјалне потребе, а не као услуга на коју жртве насиља у породици остварују право према посебним прописима**. Свједочиле смо и томе да пред судовима адвокати учиниоца насиља оспоравају разлоге обраћања жртве здравственој установи и покушавају, због таквог начина шифрирања овог документа, оспорити и довести у сумњу да се насиље у породици уопште догодило.

Због напријед наведених разлога, предлажемо да се приступи усклађивању закона из области здравствене заштите и подзаконских аката Фонда здравственог осигурања са одредбама Закона о заштити од насиља у породици и да се о томе обавијесте све здравствене установе како би жртва могла остварити своје право на бесплатан љекарски преглед ради утврђивања постојања повреда физичког или психичког интегритета, као право које им је законом признато, на једнак начин у свим, а не само појединим здравственим установама у Републици Српској.

Такође, од изузетног је значаја, како би жртве насиља у породици могле адекватно користити право на здравствену заштиту, која укључује и збрињавање и лијечење посљедица насиља на физичко, ментално и репродуктивно здравље, **уједначити поступање у одговору на родно засновано и насиље у породици свих установа које пружају услуге здравствене заштите (примарне, секундарне или терцијарне) у Републици Српској**. Као што је напријед већ наведено, посљедњих година је поступање свих субјеката заштите од насиља у породици, па тако и пружаоца услуга здравствене заштите, знатно унапријеђен. Здравственим радницима и сарадницима је на располагању, између осталог, Ресурсни пакет за одговор пружалаца здравствених услуга у Републици Српској на родно засновано насиље¹, као и Обједињени ресурсни пакет за одговор пружалаца здравствених и психосоцијалних услуга у Републици Српској на родно

¹ Оба ресурсна пакета су доступна на страници Министарства здравља и социјале заштите:
<https://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/MZSZ/Documents/UNFPA%20Resursni%20Paket%20Light%20FINAL2.pdf> и

засновано насиље², који представљају свеобухватан, на међународним стандардима у овој области заснован, материјал који не само да је значајан у едукативном смислу, већ има и практичну и оперативну вриједност. Обе публикације посвећују значајну пажњу свим сегментима рада са жртвама насиља, а садрже и информације које се односе на значај правилног документовања и евидентирања насиља и указују на значај медицинске документације жртве и њено коришћење у судским поступцима. У циљу обезбјеђивања ефикасне заштите од насиља у породици, 25.11. 2013. године у Бања Луци, министри породице, омладине и спорта, правде, унутрашњих послова, здравља и социјалне заштите и министар просвјете и културе потписали су Општи протокол о поступању у случају насиља у породици у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 104/13) који се примјењује од 01.01.2014.године. Сврха Општег протокола о поступању у случају насиља у породици у Републици Српској (у даљем тексту: Протокол) је да се обезбједи координисан, ефикасан и свеобухватан рад потписника Протокола у циљу тренутне помоћи, подршке и заштите жртава насиља у породици, сузбијања и спречавања понављања насиља. У овом протоколу је такође наведено да је у случају сумње на било који облик насиља исто потребно уписати у медицинску документацију и о чињеницама добијеним и утврђеним прегледом издати медицинску документацију **без наплате**. Забиљешка са изјавом у медицинској документацији обавезно мора бити прочитана жртви насиља односно лицу у пратњи жртве и потписана од стране пунољетне жртве или њеног пратиоца ако жртва није пунољетна. Такође, у Општем протоколу се наводи да документовање насиља треба да уради здравствени радник и појашњава да медицинска документација обезбјеђује непосредни доказ почињеног насиља и злостављања и значајна је за судски процес. Медицинска документација се мора пажљиво чувати, те мора садржавати сљедеће податке: основне податке, податке о физикалном прегледу, лабораторијске и остале дијагностичке процедуре, те биљешку о процјени, упућивању и праћењу. Медицинска документација се **обавезно доставља на увид надлежним органима**. У нашем раду са жртвама насиља у породици као и током реализације активности праћења судских поступака у предметима родно заснованог насиља и насиља у породици, примијетиле смо да постоји проблем неуједначеног евидентирања и документовања насиља у породици у здравственим установама у Републици Српској. Иако у Међународној класификацији болести и повреда, десета ревизија – МКБ 10, постоје шифроване дијагнозе које се односе на насиље, исте се не користе на једнообразан начин, што је неопходно јер је шифрирање повреда као таквих, од изузетног значаја приликом спровођења судских процеса, у корист жртве, а као доказни материјал.

Због свих напријед наведених разлога подносимо ову иницијативу у циљу даљег унапређења права жртава родно заснованог насиља и насиља у породици као пацијената, и предлажемо да исту размотрите и уложите додатне напоре да се у свим здравственим

² <https://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/MZSZ/Documents/UNFPA%20Resursni%20Paket%20Light%20FINAL2.pdf>

установама у Републици Српској овом проблему јавног здравља који уједно представља и један од најтежих облика кршења људских права, приступа на адекватан и стандардизован начин.

С поштовањем,

ФОНДАЦИЈА УДРУЖЕНЕ ЖЕНЕ

Нада Голубовић

предсједница Управног одбора